

ירושלים מקום ורעיון
בירתו של עם גולה

מקום נבחר

1. עיינו בדברים יב א – כח מהם ביטויי המפתח בקטע? – מה מהם מלמדים? השוו את הציווי כאן לויקרא יז א- יב? מה ההבדלים העיקריים? מה הקשר בין שני ההבדלים?
2. ראו את מטרת בית המדקש המתוארת בתפילת שלמה, מלכים א פרק ח מו – נג. מה מפתיע בה?
3. כיצד מסביר ספר החינוך את האיסור להקריב מחוץ למקדש?

ספר החינוך מצוה תמ

מצוה להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה ולא בחוץ שנצטוונו להקריב כל קרבן בבית המקדש ולא בחוץ, ועל זה נאמר [דברים י"ב, י"ד], כי אם במקום אשר יבחר ה' וגו' שם תעלה עולותיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך. ... משרשי המצוה, כי בהיות מקום מיוחד בעולם לקרבנות וההתמדה בו לבקש משם את ה' אלהיך יתקדש המקום ונחה עליו רצון האל ושפע ברכתו שופע עליו תמיד, ויהיו לבבות בני אדם מתפחדים ומתרככים לזכרו וישוב כל איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיו בראותו אותו, ואם כל המקומות יוכשרו להקרבה לא יהיה כן בכולן ידוע הדבר, וזה נאמר אל הילדים עד אשר יגדלו בחכמה ויבינו בכל דברי התורה סודות נפלאים.

ונוהגת מצוה זו בזכרים ונקבות, בכל מקום ובכל זמן, ארצה לומר שהעובר על זה אפילו בזמן הזה והקריב קרבן חוץ לבית הבחירה שהוא מבטל עשה זה, ועובר על לאו הבא על זה כמו שנכתוב למטה בסדר זה לאו שני [מצוה תל"ט]. אבל אין הכוונה לומר שיהיה עלינו חיוב להקריב קרבן בבית המקדש עכשיו שהוא חרב, זה דבר ברור הוא.

מה תפקידו של המקדש ככיון התפילה?

4. משנה מסכת ברכות פרק ד משנה ה - ו

היה רוכב על החמור ירד ואם אינו יכול לירד יחזיר את פניו ואם אינו יכול להחזיר את פניו יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים:
היה יושב בספינה או בקרון או באסדא יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים:

5. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ל עמוד א

תנו רבנן: סומא ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות - יכוין לבו כנגד אביו שבשמים, שנאמר +מלכים א' ח'+ והתפללו אל ה'; היה עומד בחוץ לארץ - יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל שנאמר: +מלכים א' ח'+ והתפללו אליך דרך ארצם; היה עומד בארץ ישראל - יכוין את לבו כנגד ירושלים, שנאמר: +מלכים א' ח'+ והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת; היה עומד בירושלים - יכוין את לבו כנגד בית המקדש, שנאמר: +דברי הימים ב' ו'+ והתפללו אל הבית הזה; היה עומד בבית המקדש - יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים, שנאמר: +מלכים א' ח'+ והתפללו אל המקום הזה; היה עומד בבית קדשי הקדשים - יכוין את לבו כנגד בית הכפורת; היה עומד אחורי בית הכפורת - יראה עצמו כאילו לפני הכפורת; נמצא: עומד במזרח - מחזיר פניו למערב, במערב - מחזיר פניו למזרח, בדרום - מחזיר פניו לצפון, בצפון - מחזיר פניו לדרום; נמצאו כל ישראל מכוונים את לבם למקום אחד. אמר רבי אבין ואיתימא רבי אבינא: מאי קראה - +שיר השירים ד'+ כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות, תל שכל פיות פונים בו.

ירושלים מקום גבוה או נמוך ?

מה עולה מהכתובים הבאים :

6. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף סט עמוד א

גמ'. עשרה יוחסים עלו מבבל. מאי איריא דתני עלו מבבל? ניתני הלכו לארץ ישראל! מילתא אגב אורחיה קמ"ל; כדתניא: +דברים יז+ וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך - מלמד, שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, וארץ ישראל גבוה מכל הארצות. בשלמא בית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, היינו דכתיב: +דברים יז+ דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית, אלא ארץ ישראל גבוה מכל ארצות מנלן? דכתיב: +ירמיהו כג+ לכן הנה ימים באים נאם ה' לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדחתים שם.

7. תהלים פרק סח

(יז) לְמָה תִרְצָדוּן הַרִים גְּבֻנִים הַהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתוֹ אֶף יִדְוֶד יִשְׁכֵּן לְנֶצַח :

מדרש תהלים (בובר) מזמור סח ד"ה [ט] בפרש שדי

ר' נתן אומר כיון שביקש הקב"ה ליתן תורה לישראל, בא כרמל מאספמיא (ספרד, המקום הרחוק ביותר שידוע), ותבור מבית אלים, זהו שנאמר בקבלה חי אני נאום המלך ה' צבאות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא (ירמיהו מו יח) , זה אומר נקראתי הר תבור, עלי נאה שתשרה שכינה, לפי שאני גבוה מכל ההרים, ולא ירדו עלי מי המבול, וזה אומר אני נקראתי הר הכרמל, עלי נאה שתשרה שכינה, לפי שאני נתמצעתי בתוך, ועלי עברו את הים, אמר הקב"ה כבר נפסלתם לפני בגבהות שיש בכם, כולכם פסולים לפני, ... ,

התחילו כל ההרים מתרעמים ומתמוטטים, שנאמר הרים נזלו מפני ה' (שופטים ה ה) , אמר הקב"ה למה תרצדון, למה תרצו לדון עם סיני, הרים גבנונים אתם כלכם, כמה דאת אמר (שנאמר) או גבן או דק (ויקרא כא כ) . ההר חמד אלהים לשבתו. אין רצוני אלא בסיני שהוא שפל מכולכם, שנאמר מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח (ישעיהו נז טו) , וכתוב כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע (תהלים קלח ו) , יכול ישב שם לדורי דורות, תלמוד לומר אף ה' ישכון לנצח, שהחזיר שכינתו למעלה,

וסיני מהיכן בא , אמר ר' יוסי מהר המוריה נתלש, כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו, אמר הקב"ה הואיל ויצחק אביהם נעקד עליו נאה לבניו לקבל עליו את התורה, ומניין שעתיד לחזור למקומו, שנאמר נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים (ישעיהו ב ב) , אלו תבור וכרמל וסיני וציון, ההרים. ה' הרים, כלומר כמנין חמשה חומשי תורה.

8. ש"י עגנון - נאום לקבלת פרס נובל לספרות 1966

מתוך קטסטרופה היסטורית שהחריב טיטוס מלך רומי את ירושלים וגלה ישראל מארצו נולדתי אני באחת מערי הגולה. אבל בכל עת תמיד דומה הייתי עלי כמי שנולד בירושלים. בחלום, בחזון לילה, ראיתי את עצמי עומד עם אחי הלוויים בבית המקדש כשאני שר עמהם שירי דוד מלך ישראל. נעימות שכאלה לא שמעה כל אוזן מיום שחרבה עירנו והלך עמה בגולה. חושד אני את המלאכים הממונים על היכל השירה שמִיִּרְאֵתָם שאשיר בהקיץ מה ששרתי בחלום השכיחוני ביום מה ששרתי בלילה, שאם אחי בני עמי שומעים לא היו יכולים לעמוד בצערם מחמת אותה הטובה שאבדה לה. כדי לפייס אותי על שנטלו ממני לשיר בפה נתנו לי לעשות שירים בכתב.

9. תלמוד בבלי מסכת שבת דף נז עמוד א

משנה. במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה? לא תצא אשה לא בחוטי צמר, ולא בחוטי פשתן, ולא ברצועות שבראשה... ולא בעיר של זהב, ולא בקטלא, ולא בנזמים,...

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף נט עמוד א

ולא בעיר של זהב. מאי בעיר של זהב? רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ירושלים דדהבא, כדעבד ליה רבי עקיבא לדביתהו.

11. תהלים פרק קכב

(א) שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית ידוד גלך: (ב) עמדות היו רגלינו בשערך ירושלים: (ג) ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו: (ד) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להדות לשם ידוד: (ה) כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: (ו) שאלו שלום ירושלים ישליו אהביך: (ז) יהי שלום בחילך שלום בארמנותיך: (ח) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: (ט) למען בית ידוד אלהינו אבקשה טוב לך:

12. מלבי"ם על תהלים פרק קכב פסוק ג

(ג) ירושלים - היא הבנויה כעיר שחברה לה יחדו - שאליה ובעבורה יתחברו האברים הפרטים של הגוף הכולל יחדיו להיות גוף אחד:

(ו) שאלו - אחר שבאר שירושלים היא המעמדת חברו הגויה הכללית ואחדותה, אומר כמו שאם תשאל לשלום הגויה האישיית נשיב לו ששלומה תלוי אם האיברים והכחות שבגויה מקושרים ויש להם שלום יחדיו, כי בעת יעשה פירוד ביניהם אז יבא המות, כן אם תשאלו לשלום ירושלים נאמר התשובה ששלומה תלוי אם ישליו אהביך - אם אוהבי ירושלים יהיה ביניהם שלום פנימית בזה תלוי שלום ירושלים, אחר שעקר ענין ירושלים היא אחדות האומה, וא"כ אם יתעורר בין אישיהם ריב ומדנים ופירוד לבבות לא נמצא שלום ירושלים, כי עקר שלומה היא אם היא כעיר שחברה לה יחדיו, לא אם יתפרדו, והנה יש הבדל בין שלום ובין שלום ששלום הוא השלום החיצוני ושלום הוא השלום הפנימית, אמר שע"י שישראל יהיה להם שלום פנימית, שעז"א אוהביך - שיהיה אהבה ביניהם הגם שלא יהיה להם שלום עם אויביהם החיצונים זה יגרום שלום ירושלים החיצון, ואז ע"י.